

# Poznávání kultury místa na periferii Prahy

- skrze sociálněvědný výzkum – technika mentálních map
- skrze umělecký výzkum – technika místně specifické umění

## místo

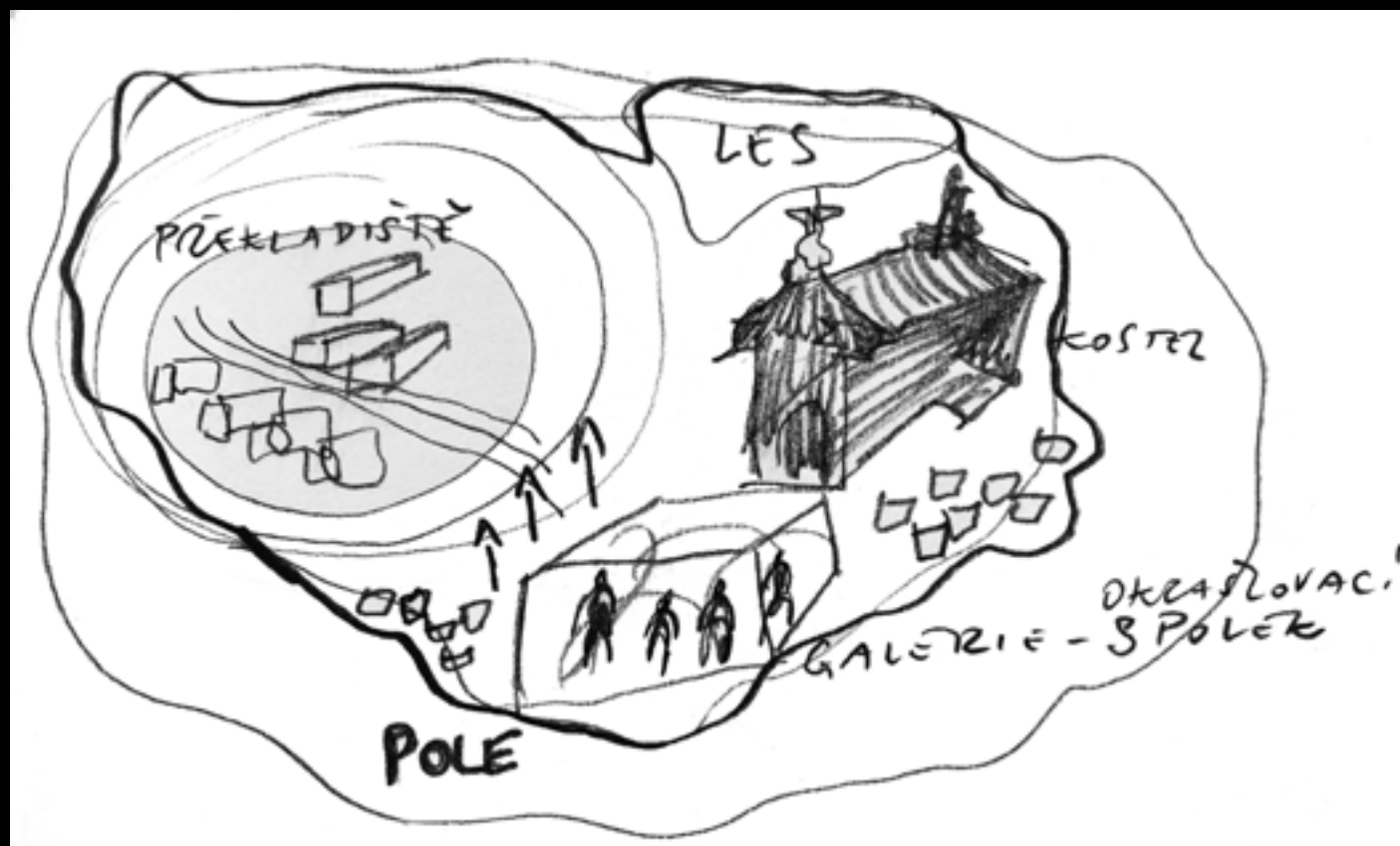
- veřejný prostor pražské části Uhřetěves

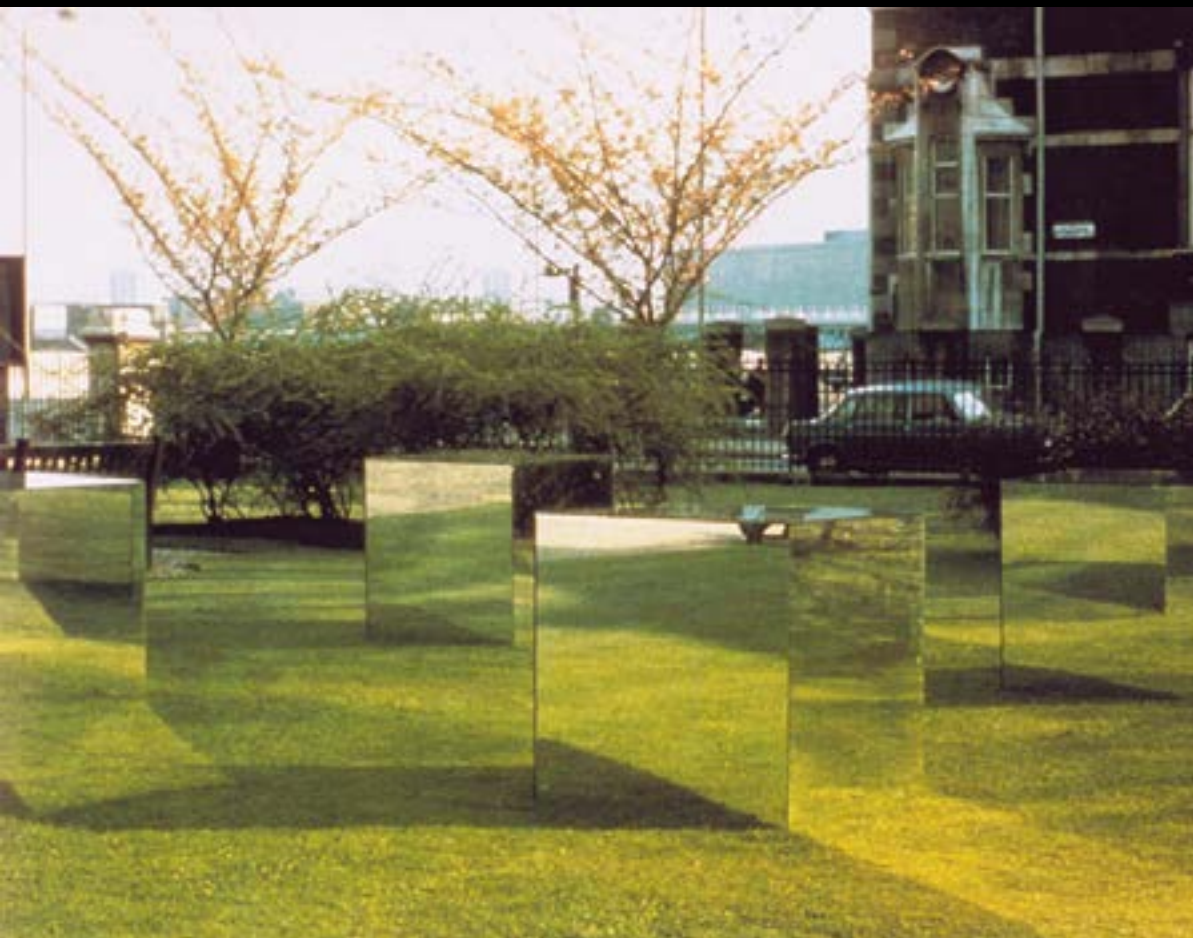
## kultura

- existuje velké množství definic
- určitý způsob života charakteristický pro danou společnost v daném místě
- Clifford Geertz: člověk je zvíře zavěšené do pavučiny významů, kterou samo upředlo, kultura jsou tyto pavučiny
- prostorově a sociálně rozmanitá
- proměnlivá v čase
- je vyjednávána v praxích jednotlivých aktérů

# Proč kultura

- kulturní obrat ve společenských vědách
- od ekonomie ke kultuře
- poznávání místa znamená mj. poznávání jeho kultur





*Robert Morris, Untitled (Mirrored Cubes), 1965*

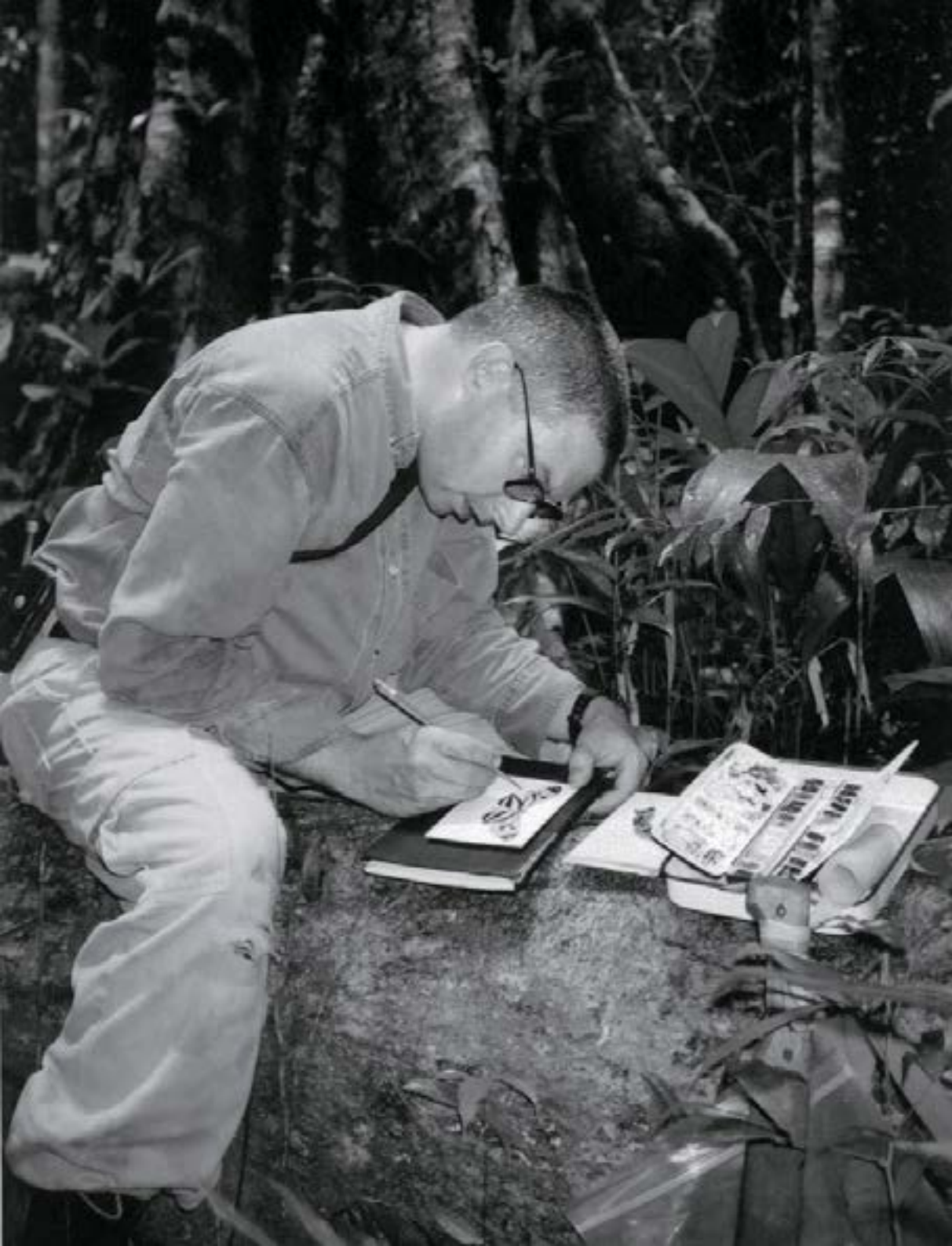
## Místně specifické umění

- 2. polovina 20. století
- opuštění univerzality modernistického umění, umění reaguje na místo
- 1. fáze místně specifického umění, 60. léta: minimalistické a postminimalistické sochařství, které vstoupilo do „rozšířeného pole“
- 2. fáze místně specifického umění, 70. – 80. léta: institucionální kritika, přehodnocení rámce muzeí a galerií
- 3. fáze místně specifického umění, 90. léta: umění v diskurzivních prostorech, v nichž se nestřetávají fyzická místa, nýbrž různé režimy vědění

*Mierle Laderman Ukeles, Hartford Wash: Washing Tracks, Maintenance Outside, Wadsworth Atheneum, Hartford, 1973  
(Photos: Ronald Feldman)*



*Mierle Laderman Ukeles, Hartford Wash: Washing Tracks, Maintenance Inside, Wadsworth Atheneum, Hartford, 1973*



# Místně specifické umění

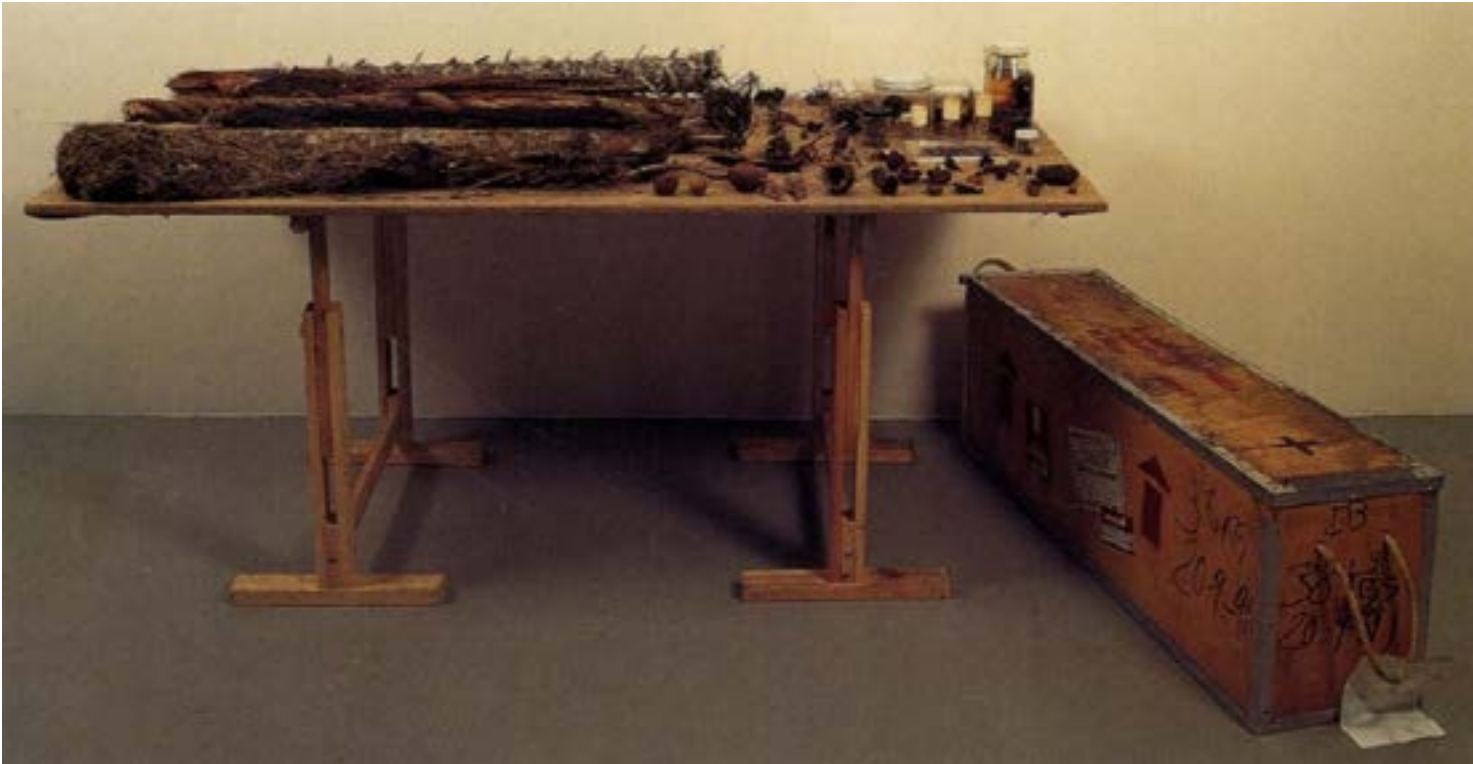
Teoretička umění a architektury Miwon Kwon, 2004:  
Jedno místo za druhým: Poznámky ke specifické  
povaze místa

*One Place after Another: Site-Specific Art and Locational Identity*

4+1 místa podle Miwon Kwon na příkladu umělce  
Marka Diona, projekt On Tropical Nature, 1991:

1. fyzické místo – deštný prales
2. fyzické místo – výstavní prostor
3. místo – kurátorský rámec tematické skupinové  
výstavy
4. místo – Nejméně hmatatelný – Mark Dion se svým  
projektem snažil začlenit do diskursu zabývajícího  
se kulturně podmíněnou reprezentací přírody v  
podmínkách celosvětové krize životního prostředí
5. místo – CV umělce

*Mark Dion in the rainforest, Guyana, 1990  
(Photo: Bob Braine)*



Mark Dion, *On Tropical Nature*, Caracas, 1991



N.Y. STATE  
BUREAU OF  
TROPICAL  
CONSERVATION

NY  
3/5

SALA NO  
CARACAS  
1981

NY  
1/5

SALA NO  
CARACAS

Mark Dion, N.Y. State Bureau of Tropical Conseroation, 1992

## Mark Dion:

*„when I'm starting a new project I tend to adhere to a particular kind of methodology.*

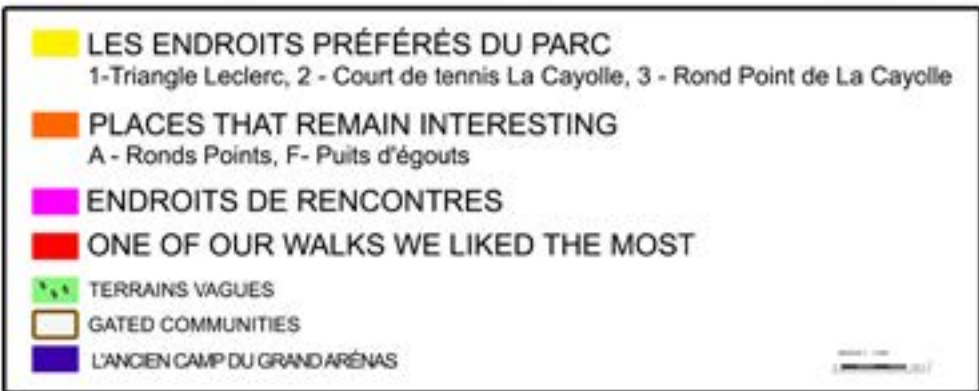
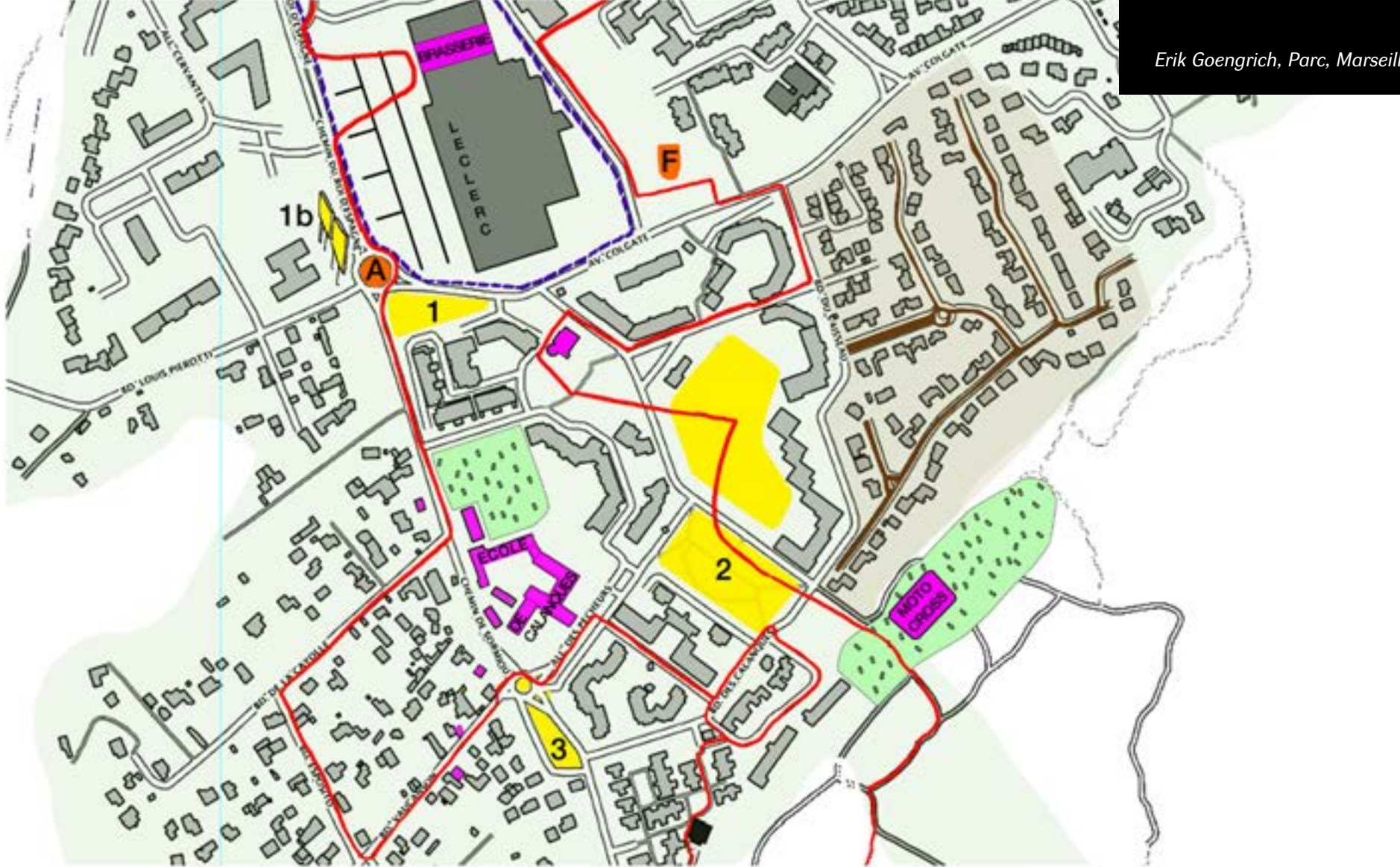
*I'm not really very much a studio oriented person, I like to make stuff on site and I begin poking around into the history of that place.*

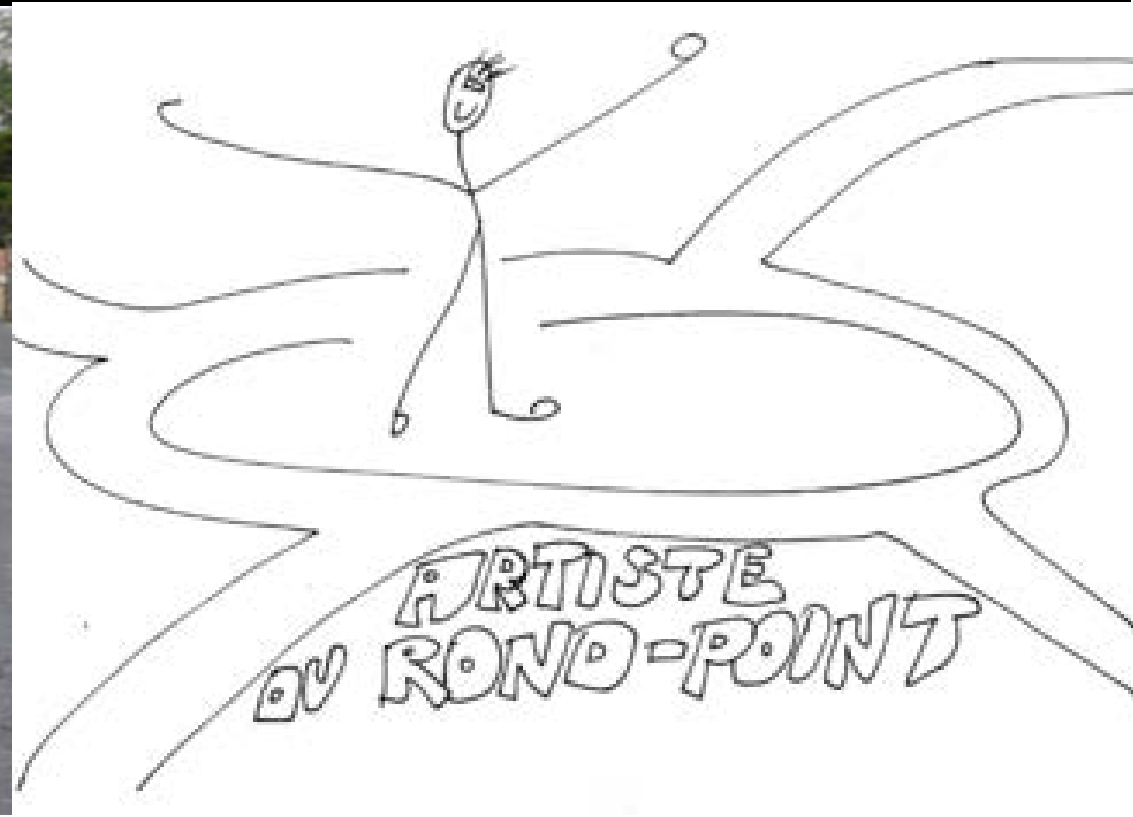
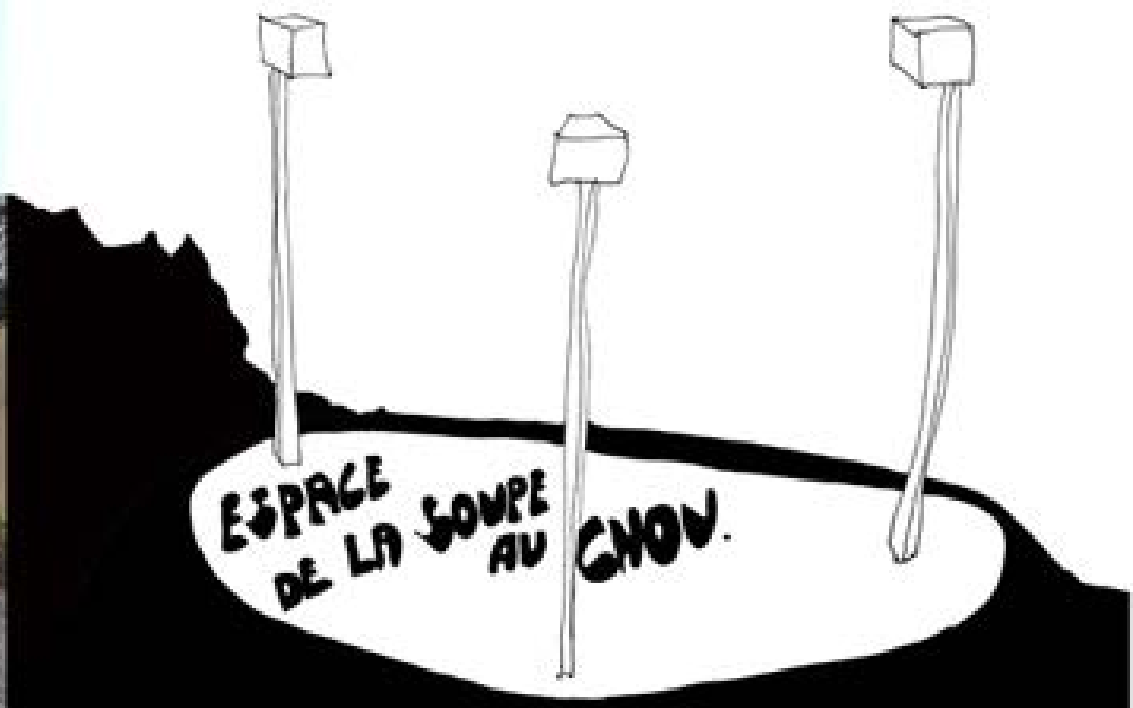
*I began reading, I began writing, I began drawing, I began looking at things like vernacular architecture, looking at the way people dress, visiting museums, trying to insert myself into the kind of specific social history of the place, and I know I can never be from there, but at the same time that's not my job, I'm hired as a kind of foreign troubleshooter, who comes in to look with a new set of eyes and a new set of categories.“*



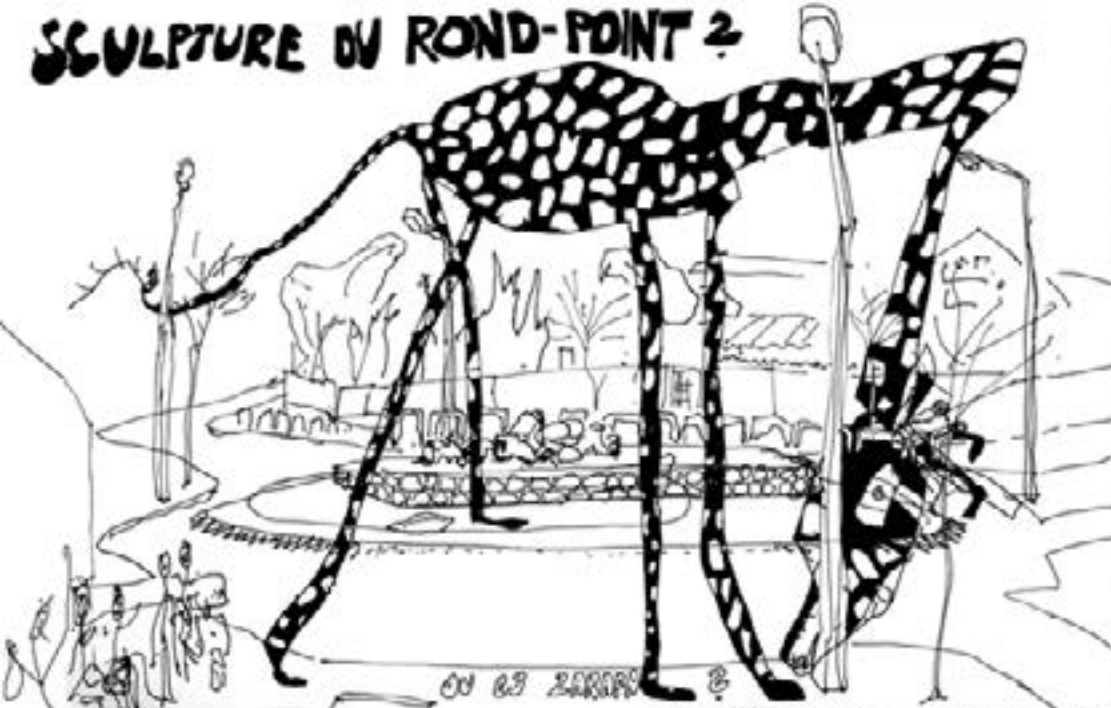


Erik Goengrich, Parc, Marseille - čtvrť La Cayolle, 2012





Erik Goengrich, Parc, Marseille - čtort' La Cayole, 2012



Back Side of the Research-Action-Prototype at triangular Space opposite site of Leclerc (see page01) / Erik Goengrich, 7.Oct.2012 / page03



Když se řekne „park“, evokuje nám to různé významy tohoto slova. Může jít o národní park, zábavní park, park ve smyslu novostaveb či park plný zeleně apod. Na takové proměnlivé myšlenkové hře se slovy je založen umělecký projekt PARC. Skupina umělců začala zkoumat veřejný prostor. Skrze výzkumné metody pozorování, mapování, fotografování či natáčení prostor objevuje, dělá záznamy, poznámky, náčrtky.

Základ uměleckého projektu PARC tvoří tři pilíře:

1. PARC – akční výzkum
2. PARC – veřejné akce
3. PARC – publikace



Erik Goengrich, Parc, Marseille, 2012




Erik Goengrich, Parc, Marseille, 2012

Venio - klášter  
benediktinek, Opatství...



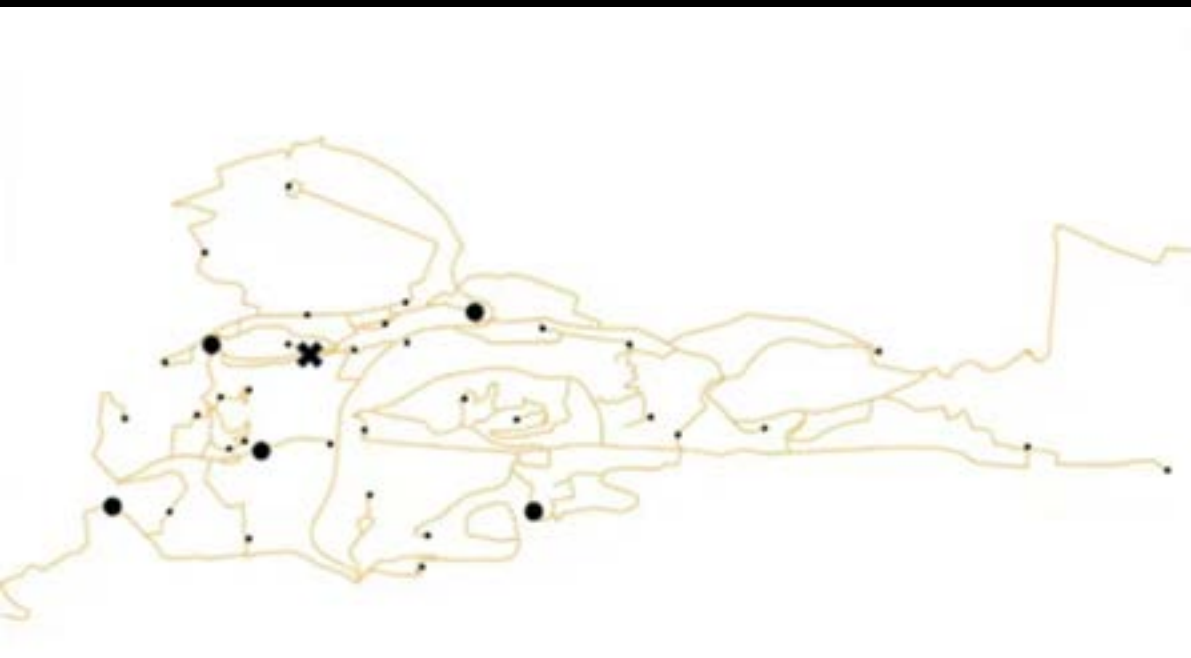
Fakultní nemocnice  
v Motole

Cyklokros Motol 



Příběh Motolské skládky je umělecký výzkum Idy Chuchlíkové, který se věnuje místu na periferii Prahy, jeho urbanistickému kulturnímu sociálnímu kontextu. Autorka zkoumá místo skrze intervence, performance, ve spolupráci s kolemdoucími a s pozvanými hosty.





Náhodní pocestní v nepřístupném území:

U ženy (odhadem padesátnice) „Já jen šla podél plotu, normálně po cestě, bylo tam bláto a pak díra, taková veliká, víte, tak jsem zkusila vlézt dovnitř no a teď hledám cestu ven. Nevíte?“

U muže (odhadem sedmdesátníka) „(...) já jdu za manželkou do nemocnice, chtěl jsem chůzí nabrat sílu, ale taky si zkrátit cestu z Řep. Je to tu krásné. člověk má před očima údolí, takový nadhled a v těch vysokých divokých kytkách kolem i kousek naděje.“



U ženy (odhadem třicátnice) „Já sem chodím potajmu, dívat se na Prahu.“

U muže (odhadem třicátníka) „Začal jsem běhat, vlastně jsem prožil takovou osobní proměnu, znovu studuji a tady to ještě neznám.“





*Ida Chuchlíková, Příběhy motolské skládky, Praha, 2020*



Projekt se zabývá mezioborovou spoluprací architektů, umělců a sociálních antropologů při utváření a pochopení obrazu města Šluknov. Byla to roční výzkumná a kreativní činnost zaměřená na sociální prostor města. Cílem projektu bylo pomocí činnosti architektů, umělců a sociálních antropologů probudit aktivní zájem obyvatel o své město.



## PŘEDSTAVENÍ OBLASTI

---

Šluknovské vize, studenti VŠUP a ISS FSV UK, Šluknov, 2016 – 2017  
<http://sluknovskevize.lenkatsikoliya.com/>

Centrum města je jedním z nejčastějších výchozích bodů uvažování o Šluknově. Prolíná v sobě oficiální obraz města s důvěrnými a osobními trasami lidí a zároveň je nejvýznamnějším a nejdůležitějším veřejným prostorem Šluknova. Tím tak v sobě koncentruje veškerá témata a problémy, které právě v této oblasti nabírají na intenzitě, od kulturního využití ve městě,

občanské vybavenosti či udržování pořádku a čistoty až např. po téma hazardu či odlivu mladých lidí.

**Podrobnější rozbor k prohlédnutí**

Představení oblasti

Názory na oblast

Architektonické návrhy



## NÁZORY NA OBLAST

---

### Jaké klady vidí místní?

Nejpyšnější jsou Šluknované na opravený zámek a jeho okolí, někteří se pozitivně zmiňují i o opravě náměstí. Rovněž lesnická škola bývá tematizovaná jako důležitá a významná pro obraz města, stejně jako pro svou roli ve společenském životě. Navíc do města táhne alespoň některé mladé lidi.

### Jaké záporny vidí místní?

Výrazně negativně je vnímaná pěší zóna, obyvatelé upozorňují na nepořádek, hluk, přítomnost několika heren a celkově zanedbaný stav ulice. Problematická je pro Šluknovany také budova Tesca a zaniklý pivovar.

### Jaké klady vidí studenti?

Představení oblasti

Názory na oblast



1



2



3

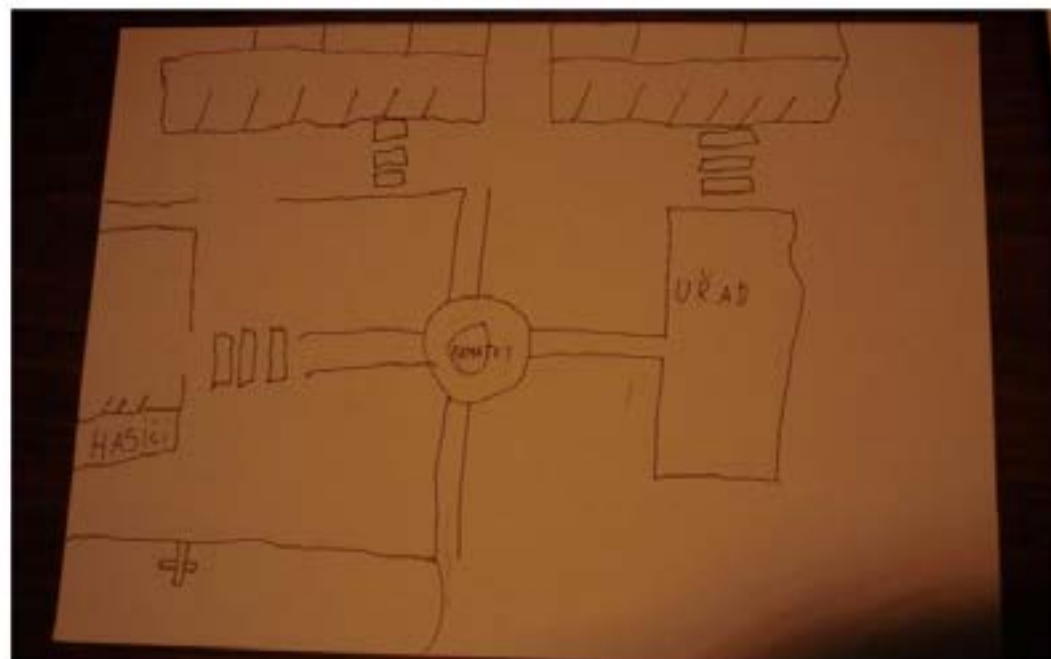


1

## CENTRUM MĚSTA / Hana Janská

Šluknováci považují za centrum města především náměstí, pěší zónu, zámek s parkem a v širším záběru i oblasti okolo bývalého pivovaru, Tesca a lesnické školy. Toto centrum je zároveň jedním z nejčastějších počátečních a výchozích bodů uvažování o Šluknově (viz obr. 1, 2, 3). Nejzřetelněji se v něm prolíná oficiální obraz města, kterým se Šluknov prezentuje svému okolí, s důvěrnými a velmi osobními trasami lidí (za prací, zábavou či nákupy) a jejich vzpomínkami, zážitky a pocity, které při pohybu v této části města zažívají. Směsice osobního a neosobního/oficiálního se pak velmi dobře promítá i do uvažování Šluknováků o tom, komu centrum města patří, komu a čemu má sloužit a čím to město vlastně je. Zároveň v sobě jako nejvýznamnější a nejdůležitější veřejný prostor ve městě koncentruje veškerá témata a problémy Šluknova, která právě v této oblasti nabírají na intenzitě a důležitosti - snad právě proto, že centrum je nejvíce viditelné i pro ne-místní a turisty.

Obr. 1 - 3: Příklady přemýšlení o městě, jejichž výchozím, resp. jediným bodem je centrum a náměstí.



**Název návrhu: Centrum nedávné historie**

**Autor: Alžběta Bláhová**

**Kontakt: alzbeta.ablahova@seznam.cz**

## Současný stav

V současnosti se na rohu náměstí nachází samoobsluha neodpovídající architektonické i urbanistické kvality sousedící se starou zapomenutou zahradou. Proto jsem serozhodla považovat parcelu za proluku pro nový rohový dům.



## Zadání

Šluknovské náměstí jako obličej města. Jedno z potenciálně nejlepších míst, kterému ale chybí to, co celému městu -



Představení oblasti

Názory na oblast

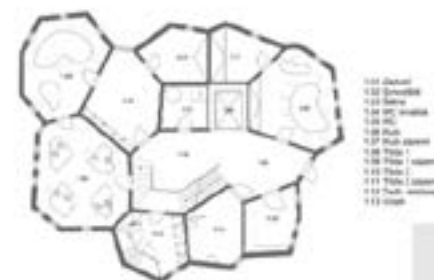
Architektonické návrhy

## Centrum nedávné historie

**Autor: Alžběta Bláhová**

**Kontakt: alzbeta.ablahova@seznam.cz**

Otevřít návrh



Představení oblasti

Názory na oblast

Architektonické návrhy

## Dům dětí a mládeže



*Obraz Uhřetěvesi, studenti PedF UK a ISS FSV UK, Praha – Uhřetěves , 2024*





1945

*Letecký snímek Praha – Uhřetěves*





**1953**

*Letecký snímek Praha – Uhřetěves*





**1966**

*Letecký snímek Praha - Uhřetěves*





**1974-5**

*Letecký snímek Praha – Uhřetěves*





**1988**

*Letecký snímek Praha – Uhřetěves*





1996

*Letecký snímek Praha – Uhřetěves*





2000

*Letecký snímek Praha – Uhřetěves*





2003

*Letecký snímek Praha - Uhřetěves*







2022

Letecký snímek Praha – Uhříněves

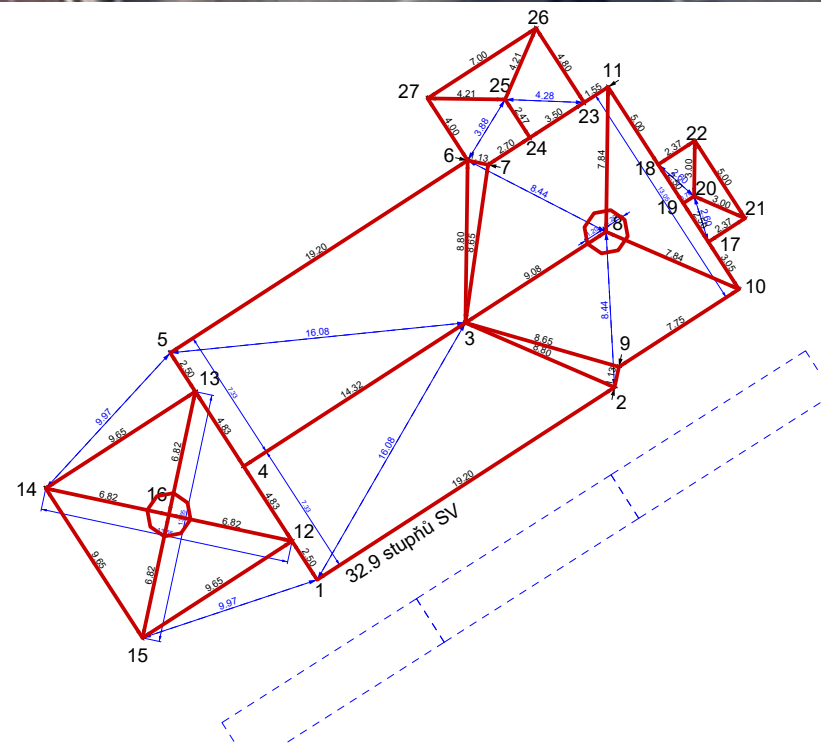




Lenka Tsikoliya a studenti PedF UK, Odcizená krajina, Praha – Uhříněves, 2023  
<https://odcizenakrajina.lenkatsikoliya.com/workshop-odcizena-krajina/>



Workshop Odcizená krajina poukazuje na fenomén dnešní doby – proměnu městských periferií. Zaměřili jsme se na pozemek na okraji obce Uhříněves v blízkosti jednoho z největších pražských logistických areálů Metrans. Pozemek zkoumáme skrze porovnání s obrysem místní kulturně-historické dominanty – kostela Všech svatých v Uhříněvsi, který jsme na pozemku vytyčili. Kontrast mezi lidským měřítkem a uchopitelností obrysu kostela na jedné straně a bezbřehým charakterem logistického areálu na straně druhé je ilustrací dobové proměny a odcizení současné průmyslové a zemědělské krajiny.



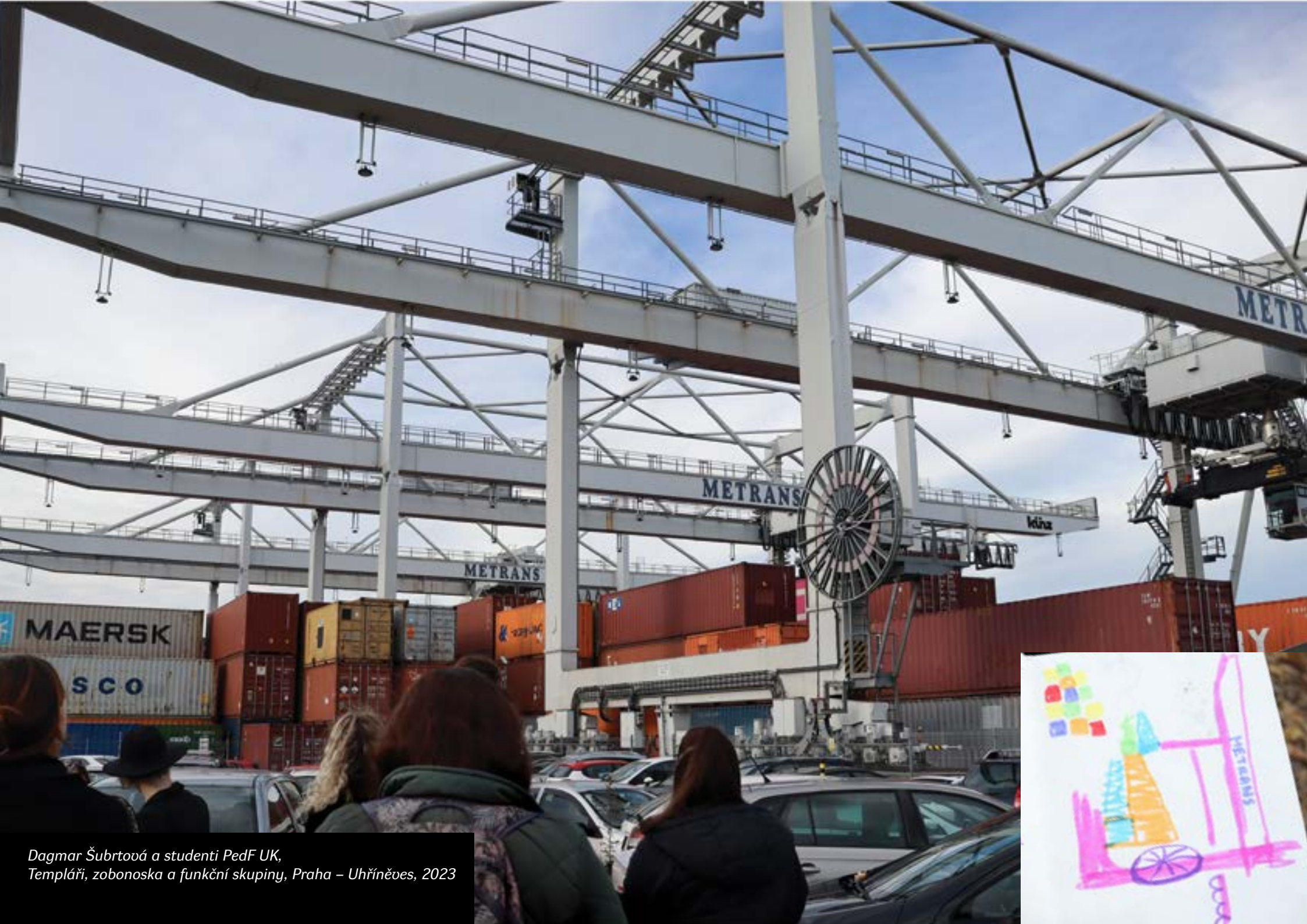


## Workshop Dagmar Šubrtové: Templáři, zobonoska a funkční skupiny, 2023

Workshop byl koncipován jako poznámkový blok, kdy jsme se pokusili zanalyzovat viděné a slyšené. Vše kolem nás je ve vzájemném vztahu a proměňuje se. Obsahově jsme se orientovali na proměnu okolní krajiny a její industrializaci.

<https://odcizenakrajina.lenkatsikoliya.com/templari-zobonoska-a-funkcni-skupiny/>





*Dagmar Šubrtoová a studenti PedF UK,  
Templáři, zobonoska a funkční skupiny, Praha – Uhřetěves, 2023*



*Dagmar Šubrtoová a studenti PedF UK,  
Templáři, zobonoska a funkční skupiny, Praha – Uhřetěves, 2023*





## Workshop Lenky Kubelové: Průzkum Uhřetěvesi: chuťová perspektiva a mikrobstvo, 2023

V této výpravě jsme se zaměřili na chuť. Záměrem bylo objevit „neviditelné“ nebo opomíjené rostliny a houby a s pomocí na nich přirozeně se vyskytujících mikrobů vytvořit pomocí fermentačního procesu nápoje reflektující charakter této krajiny a čtvrti. Otázka byla jak asi chutná podzimní Uhřetěves? A dokážeme v tomto odcizeném nehostinném prostoru najít životaschopnost, případně dokonce vytvořit něco cenného, možná dokonce blahodárného?



Lenka Kubelová a studenti PedF UK, Průzkum Uhřetěvesi: chuťová perspektiva a mikrobstvo, Praha – Uhřetěves, 2023  
<https://odcizenakrajina.lenkatsikoliya.com/mikrobstvo-uhretěvesi/>





Lenka Kubelová a studenti PedF UK, Průzkum Uhříněosi: chuťová perspektiva a mikrobstov, Praha, 2023

# Odkazy:

Kwon Miwon: One Place after Another

[https://monoskop.org/images/d/d3/Kwon\\_Miwon\\_One\\_Place\\_after\\_Another\\_Site-Specific\\_Art\\_and\\_Locationa Identity.pdf](https://monoskop.org/images/d/d3/Kwon_Miwon_One_Place_after_Another_Site-Specific_Art_and_Locationa Identity.pdf)

Rosalind Krauss: Sochařství v rozšířeném poli

[https://monoskop.org/images/0/06/Krauss\\_Rosalind\\_1979\\_2011\\_Socharstvi\\_v\\_rozsirenem\\_poli.pdf](https://monoskop.org/images/0/06/Krauss_Rosalind_1979_2011_Socharstvi_v_rozsirenem_poli.pdf)

Barbora Spálová, Václav Umlauf et al.: Ruprechtice: veřejný prostor podle mentálních map. Univerzita Karlova v Praze, 2017. ISBN: 978-80-246-3504-0

Roman Matoušek, Robert Osman: Prostor(y) geografie. Univerzita Karlova v Praze, 2014. ISBN 978-80-246-2733-5.

Lisa Graziose Corrin, Miwon Kwon, Norman Bryson: Mark Dion

<http://www.acastronovo.com/ClassHtms/ClassDocs/Dion.pdf>

Mark Dion

<https://www.youtube.com/watch?v=8-Nzo0foijl>

Umění na periferii

<https://fameplay.tv/umeni-na-periferii>

CirculUM 2020

<https://circulum2020.tumblr.com/>

Časopis Era 21 str. 39-66

<https://www.calameo.com/read/0005791285add9a5896f8?authid=ahMTnzaiSEck&page=1>

Pohyb tvůrce - Průzkumy území jako forma uměleckého výzkumu

<https://www.youtube.com/watch?v=Dt4gC1kdpi8&t=538s>

Erik Goengrich

<https://www.goengrich.de/>

Lenka Kubelová

<https://lenkakubelova.cz/>

Dagmar Šubrtová

<http://www.dagmarsubrtova.cz/>

Šluknovské vize

<http://sluknovskevize.lenkatsikoliya.com/>

Odcizená krajina

<https://odcizenakrajina.lenkatsikoliya.com/>

Kateřina Frejlachová, Miroslav Pazdera, Tadeáš Říha, Martin Špičák (eds.). Steel Cities: The Architecture of Logistics in Central and Eastern Europe / Ocelová města: Architektura logistiky ve střední a východní Evropě. Praha: VI PER Gallery; Zurich: Park Books AG, 2019. ISBN 978-80-270-7038-1

Kateřina Frejlachová, Martin Őpiak: Přebhy logistiky  
<https://www.era21.cz/cs/clanky/clanky/2020-05-25-pribehy-logistiky/>

Výstava: Ocelov msta  
[https://www.praha22.cz/volny-cas/prehled-akci-1/vystava-ocelova-mesta-5192\\_1961cs.html](https://www.praha22.cz/volny-cas/prehled-akci-1/vystava-ocelova-mesta-5192_1961cs.html)

Mick Mountz: Amazon  
[https://www.ted.com/talks/mick\\_mountz\\_what\\_happens\\_inside\\_those\\_massive\\_warehouses?language=en](https://www.ted.com/talks/mick_mountz_what_happens_inside_those_massive_warehouses?language=en)

Půda a revoluce: Václav Cílek  
<https://blackedition.cz/cs/puda-revoluce>

Význam zelen infrastruktury ve městě: Miloř Zapletal  
<https://blackedition.cz/cs/vyznam-zelene-infrastruktury-ve-meste>

Mapy:  
<https://www.geoportalpraha.cz/cs/mapy/mapove-aplikace>  
<https://app.iprpraha.cz/apl/app/ortofoto-archiv/>  
<https://app.iprpraha.cz/apl/app/prahavcera/>

Okrařlovac spolek Prahy 22: Praha Nejvíc  
<https://prahanejvic.wixsite.com/home>

Řmskokatolick farnost u kostela Vřech svatých v Uhříněvsi:  
<https://uhrineveska.farnost.cz/>

Clifford Geertz: Interpretace kultur: Vybrane eseje  
[https://monoskop.org/images/1/15/Geertz\\_Clifford\\_Interpretace\\_kultur\\_Vybrane\\_eseje.pdf](https://monoskop.org/images/1/15/Geertz_Clifford_Interpretace_kultur_Vybrane_eseje.pdf)